

COMBINE24: ATT GENERERA KONST

OMAR KHOLETF

Rollen som förvaltare av ett offentligt museum – en gestalt som vakar över dessa institutioners skattkammare – har ofta missuppfattats och svartmålat i allmänhetens ögon och i det allmänna medvetandet. En vårdare, en kurator; en vaktmästare, en konservator; en klerk eller en tjänsteman – alla dessa yrken framkallar ekon av mytiska väktare, människor vars roller är insvepta i gåtfullhet. I egenskap av en individ som övervakar en växande statlig samling i en del av världen där officiella dokument och historier inte är lätt tillgängliga för den globala allmänheten har jag funnit det viktigt att avmystifiera och klargöra genom att skapa indexerande verktyg med hjälp av språket. Genom att utveckla allmänt tillgängliga språk för kodifiering och omkodifiering av modern och samtida konst kan man skapa en möjlighet att framkalla kulturellt situerade noteringar om och på konstens intertextuella historier.

För att nå detta syfte har framväxande teknologiers roll och inverkan haft en central roll. Särskilt har fokus legat på vilka teknologier som ger publiken agens, med noga hänsyn till deras medföljande politiska estetik. Nuets kontinuitet har föranlett fortsatt spekulation inom branschen angående den konstnärliga betydelsen av artificiell intelligens (AI). Med detta har en kulturell efterfrågan till synes uppstått på en automatiserad, mekanistisk kulturform som speglar den automatiserade kulturella euforin som sprids av input-drivna framsteg inom öppen AI, såsom ChatGPT.

Det finns en viss ironisk likhet mellan antagandena om de senaste inkarnationerna av AI-plattformar och myterna kring museiförvaltning i populärkulturen. Den artificiella intelligensens domän har blivit mytologiserad sedan 1940-talet och har utvecklats parallellt med den moderna datorns och den nätverksbaserade kulturens historia. Generativ data, AI och konst är som kollektiva genljudd av det dunkla landskapet i Sigmund Freuds begrepp om det kusliga. De rör sig på den hala stigen där det föreställas och verkligas sfärer utplånas – och de har levt kvar i ett dröjande tillstånd av hemsökelse genom årtionden.

Det är dock i detta skede vår överflödande förvirring kan börja minska. Ett argument vi kan komma med idag är att de ursprungliga uppfattningarna om generativ konst var begränsade i och med att de var benägna att fokusera på autonoma "icke-mänskliga" enheter, exempelvis en yttre förändring av materia som i Hans Haackes Condensation Cube som skapades 1965 och utvecklades fram till år 2008. Dessa icke-mänskliga kärn kan också inkludera den automatiserade estetik som uppstod som ett resultat av algoritmiska formler, såsom den första generationen av Harald Cohens AARON, som ursprungligen utvecklades på 1980-talet.

Dessa två grundläggande konstverk befinner sig vid en annan vändpunkt än vissa nutida besattheter som, om man får vara så djärv, kretsar kring en reifikation av den mänskliga närvaron i konceptualiseringen av konstobjektet, i varje steg av processen. Här träder Combine24 in – en nyskapande konstartävling som styrs av de uttrycksmöjligheter som erbjuds när konstnärer och kreativa utövare från hela världen bjuds in, drivna av en motor bestående av 27 000 digitala artefakter från Finlands Nationalgalleris samlingar. Genom ett online-seminarium, gemensamma öppna sessioner och andra metoder för att nå ut uppmuntrade Finlands Nationalgalleri deltagare att ladda ner en skraddarsydd .api-integration – en metod som gör det möjligt att synkronisera icke-standardiserade digitala tillgångar och objekt med klienters datasystem, eller att bjuda in dem att ladda ner hela samlingen på 27 000 digitala objekt för att användas på valfritt sätt – som ett fält för inspiration, appropriering eller mekanisering.

En urvalsjury valde ut en rad verk för en utställning, med en slutlig prisvinnare och en andrapristagare, och med ett pris uttryckligen reserverat för publikens val. De kortlistade konstnärerna, designerna och forskarna – både solokonstnärer och kollektiv från olika delar av världen – fick inte enbart nyheter, impulser och uppmuntran att ansöka genom input-driven automation, utan också genom strategiska kontakter och genom djungeltelegrafan [sic: gemenskapen].

Kan en gemenskap vara helt "automatiserad"? I en tid av social stratifiering, fragmentering och isolering efter COVID-19, när många fortfarande söker former av gemenskap som läker och lindrar, och som antagoniserar genom kunskapsspridning och inte avsky? Filosofiska frågor har omgett den generativa AI-domänen sedan framväxten av GAN-nätverk (Generative Adversarial Network), ett koncept jag kom att förstå genom Trevor Paglens ImageNet Roulette (2019) och det tillhörande större projektet utvecklat i samarbete med Kate Crawford, "Excavating AI". Det kartlade hur AI lär sig, tränas, utvecklar bias, mot människan, av människan. Det återuppväckte urgamla rädslor kring Orwelliansk teknologisk kontroll, semiotisk flöde och transmission.

Om avantgardens grundvalar vid 1900-talets början kan spåras genom cirklar och kvadrater, särskilt en Svart kvadrat (1915), kan kvadratrotten i all databehandling lika väl spåras tillbaka till en sak: språket, eller mer specifikt, språk och deras undergrupper. Tillsammans bildar de en tvåvägskommunikation, en dialog även om outputen är automatisering – en konstnärlig praktik som finner populär förankring i arbetet hos konstnärliga kollektiv såsom de surrealistiska konstnärerna och teaterutövarna och vidare till samtida abstrakta målare. Genom att granska de kortlistade konstnärerna på utställningen för Combine24 kommer man att finna många kreativa som engagerar sig i Finlands Nationalgalleris samlingar på nya sätt.

En undersökning av kropp, rörelse och gester leder till studier av poser och poserade genom tiden – vem poserar du för? En uppdelning av metadata kan eller kan inte koppla isär vissa collage, för att sedan åter sammanföras i nya collageformer. Landskapet, som en plats, som en entitet, som en stad, som en historisk boplat, kartläggs, omkarteras, sys, repas upp och rekonfigureras genom olika digitala verktyg. Abstrakta och figurativa visuella former tar båda plats här. Men det finns fortfarande utrymme för ögonblick av slump och kaos, utforskningar av vetenskapens och talens lagar. När du närmar dig utställningens slut bör det generativa få en ny betydelse. En som kanske är automatiserad, men automatiserad inifrån flera säten för medvetande, som sträcker sig bortom dualiteten av input och output, som korsar flera spektrala plan.

Prof. Dr Omar Kholeif är direktör för samlingarna och senior curator för Sharjah Art Foundation (Sharjah, Förenade Arabemiraten), och gästprofessor vid MIMA Research Unit, Teesside University, Storbritannien. Han har skrivit ett flertal böcker, senast Nil Yalter: Circular Tension (Mousse Publishing 2024), Magda Stawarska (imagine/otherwise) (Sternberg Press 2024) och Internet_Art: From the Birth of the Web to the Rise of NFTs (Phaidon 2023). Han är medgrundare och chef för artPost21, en icke-vinstdrivande organisation som fungerar som en nexus för konst, teknologi och social rättvisa.